

بِه نام خدا

جراحی ترمیمی لب و کام شکافته

لب و کام شکافته

- ▶ ۳۵ تا ۴۰ درصد از ناهنجاری‌های جمجمه و صورت، شکاف لب است که همراه با شکاف کام یا به تنهایی رخ می‌دهد. شیوع آن ۱ در هر ۱۰۰۰ مورد است. شکاف کام تنها ۱ در هر ۲۵۰۰ مورد است.
- ▶ شکاف لب همراه یا بدون شکاف کام در پسرها شایع‌تر است و شکاف کام تنها در دخترها شیوع بیشتری دارد.
- ▶ عدم تکامل طبیعی ساختمان‌های جنین منجر به شکاف لب یک‌طرفه، دوطرفه و یا همراه با شکاف کام می‌گردد. به‌طوری که تیغه بینی و کام سخت و نرم، و زبان کوچک یا تشکیل نمی‌شود و یا ناقص تشکیل می‌گردد. ناهنجاری‌های دندانی مانند ردیف نبودن دندان‌ها، دندان درنیاوردن، و یا جابه‌جائی دندان‌ها در فرد مبتلا دیده می‌شود. عوامل متعددی در بروز شکاف کام و شکاف لب دخالت دارند.
- ▶ عوامل ارثی می‌تواند در بروز شکاف کام یا شکاف لب یا هر دو مؤثر باشد. وجود ناهنجاری‌ها در خواهر و برادر بزرگ‌تر خطر آن را در فرزند بعدی بالاتر می‌برد. ناهنجاری‌های کروموزومی و عوامل محیطی نیز می‌تواند به بروز شکاف کام یا شکاف لب یا هر دو منجر شوند.

پاتوفیزیولوژی

- ▶ در زمان‌های مختلف جنینی، تکامل اولیه و ثانویه کام صورت می‌گیرد. اگر در تکامل و تشکیل فک بالائی اختلالی وجود داشته باشد و در صورتی‌که هنگام تشکیل تیغه بینی در هفته ششم جنین از قسمت پیشانی مشکلی به‌وجود آید، شکاف کام یا شکاف لب ایجاد می‌شود.
- ▶ در هفته‌های هفتم و هشتم جنینی فک بالا در قسمت وسط به هم می‌پیوندد، که در صورت عدم تکامل این مرحله شکاف کام به تنهائی ایجاد می‌شود. در هفته‌های دوازدهم جنین تکامل ثانویه ایجاد می‌شود و کام سخت و نرم هر دو کامل می‌شوند. اگر تکامل این مرحله با تأخیر انجام شود زبان کوچک ممکن است اصلاً جدا نشود.

علائم بیماری

▶ در اولین بررسی نوزاد باید وجود شکاف کام را جستجو کرد. دوطرفه یا یکطرفه بودن ناهنجاری نیز باید مشخص گردد. شکاف کام مخفی (تشکیل نشدن کام سخت و تشکیل نشدن کام نرم) نیز باید مشخص گردد، چرا که در این صورت مشکلات تغذیه‌ای شدیدتر خواهد بود. زبان کوچک دوشاخه، وجود شکاف کام مخفی را متحمل می‌سازد. باید با لمس کام از وجود این ناهنجاری اطمینان حاصل نمود.

چه هنگامی باید کودک تحت عمل جراحی قرار گیرد ؟

- ▶ زمان ترمیم شکاف ها بستگی به شرایط شخصی کودک دارد .
- ▶ بطور کلی ترمیم لب بین ۲ تا ۴ ماهگی ، هنگامی که تغذیه و رشد کودک روند ثابتی دارد ، انجام می پذیرد .
- ▶ ترمیم شکاف کام معمولاً کمی دیرتر ، حدود ۹ تا ۱۸ ماهگی انجام می شود . ممکن است ترمیم شکاف ، به تعویق انداخته شود تا سایر مشکلات جدی تر مانند اختلالات قلب یا ریه درمان شوند .

آمادگی برای عمل

□ پیش از عمل جراحی ، جراح پلاستیک موارد زیر را در میان خواهد گذاشت:

- ▶ ملاحظات قبل از عمل ، آزمون های تشخیصی ، و داروها
- ▶ آموزش ها و داروهای روز عمل
- ▶ اطلاعات ویژه در رابطه با بی هوشی
- ▶ بعلاوه جراح پلاستیک محل انجام عمل جراحی را نیز بیان می کند .
ترمیم شکاف معمولاً در یک بیمارستان و تحت بی هوشی عمومی انجام می گیرد .

پیش از جراحی

▶ گاهی اوقات ممکن است به فرزند یک وسیله ی داخل دهانی که اصطلاحاً اوبتوراتور نامیده می شود ، داده شود تا پیش از ترمیم شکاف لب از آن استفاده نماید . این وسیله در تغذیه ی کودک کمک کرده و سبب حفظ قوس لب قبل از جراحی می گردد .

مراحل جراحی

❖ در حین عمل جراحی شکاف لب و کام چه اتفاقی رخ می دهد ؟

✓ **مرحله اول : بیهوشی**

- برای حفظ آسایش فرزند طی عمل جراحی ، بیهوشی عمومی بکار گرفته می شود.

✓ **مرحله دوم : برش جراحی (انسزیون)**

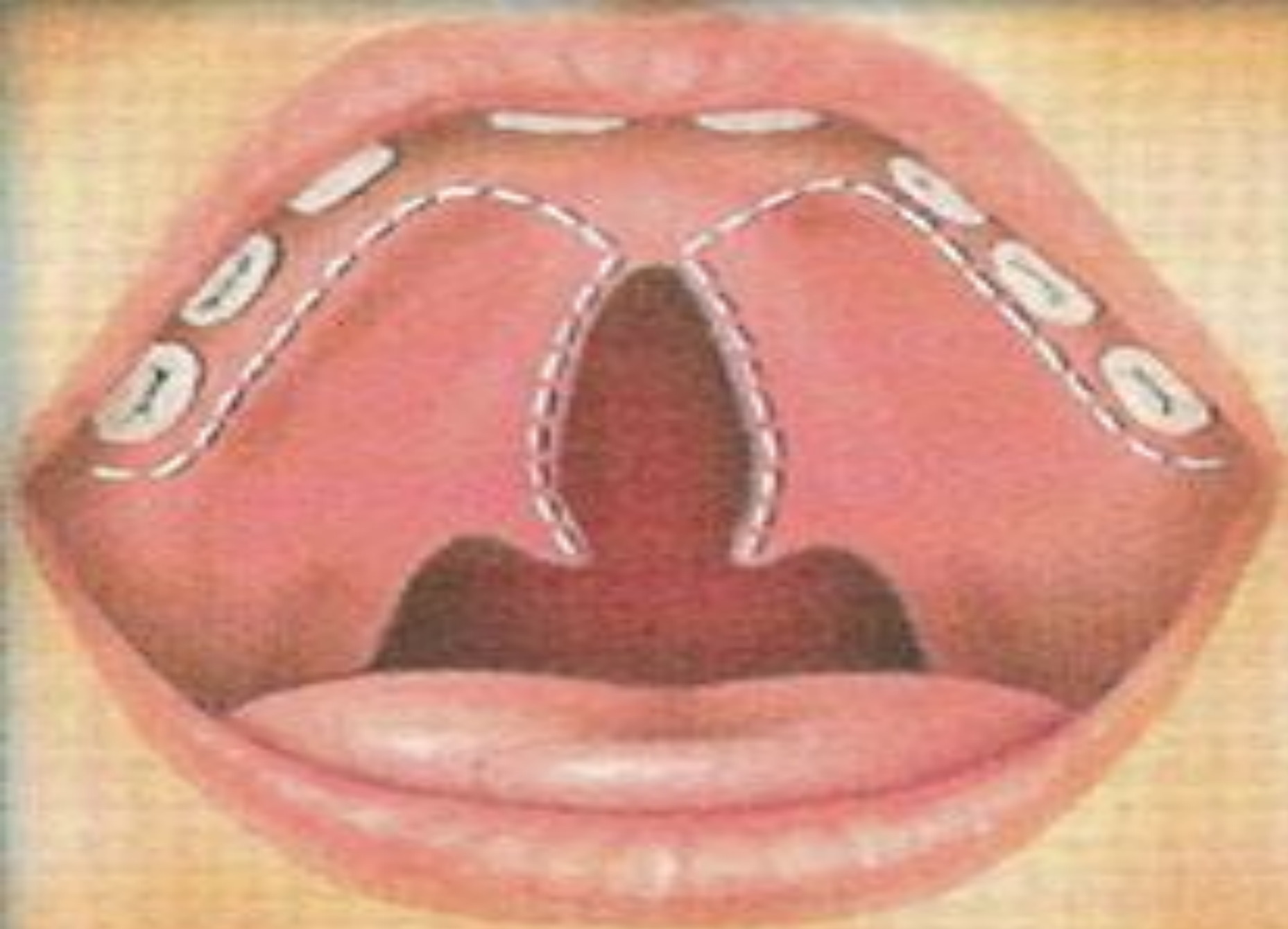
- هدف عمل جراحی شکاف لب ، بستن ناحیه جداشدگی لب و ایجاد عملکرد ، ساختار ، و نمای طبیعی در لب فوقانی است . برش جراحی در دو طرف شکاف لب داده شده و فلپ هائی ایجاد می شود تا با رساندن آنها به یکدیگر و بخیه کردن آنها ، شکاف لب بسته شود .

مراحل جراحی

- ترمیم شکاف کام نیازمند تغییر موقعیت بافت ها و عضلات است تا شکاف کام بسته شده و سقف دهان ساخته شود .
- برش های جراحی در دو طرف شکاف داده شده و فلپ های ویژه جهت تغییر موقعیت عضلات و اجزای سخت و نرم کام بکار گرفته می شوند . سپس محل ترمیم ، معمولاً در خط وسط سقف دهان ، با بخیه بسته می شود ، به نحوی که طول کافی کام جهت تغذیه و گفتار طبیعی ، و نیز رشد مداوم در طول زندگی را میسر سازد .

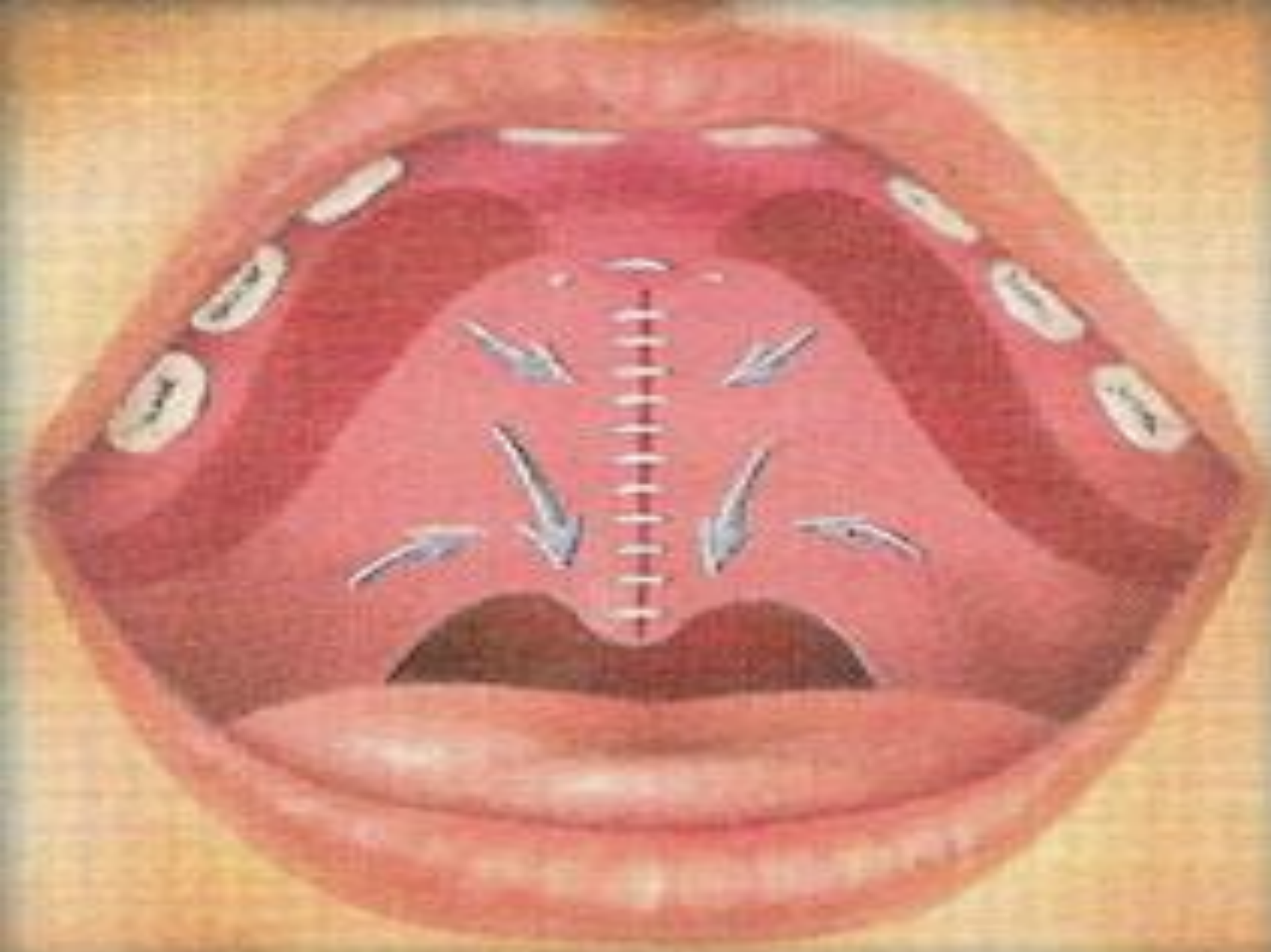

مراحل جراحی

✓ مرحله سوم : بستن برش ها

- برش های عمل شکاف لب و کام را می توان با بخیه های قابل جذب یا غیر قابل جذب ترمیم کرد.
- **توجه :** مهم است بدانیم که اگرچه می توان یک شکاف را در یک عمل جراحی ترمیم نمود ، ولیکن درمان کودکی که با شکاف متولد شده است در طول دوره ی نوجوانی ، و گاهی اوقات حتی جوانی نیز ادامه یافته و با رشد کودک ، ممکن است اعمال جراحی ثانویه برای بهبود عملکرد یا شکل ظاهری لازم شود .

مراحل جراحی

✓ مرحله چهارم : ملاحظه ی نتایج

- معمولاً جوشگاه های خارجی عمل ترمیم شکاف ، در طرح و نقش های طبیعی لب بالا و بینی قرار می گیرند . با گذشت زمان ، این موارد کمرنگ شده و توانائی فرزند برای رشد و عملکرد طبیعی بهبود خواهد یافت .

عوارض جراحی

- ❑ خونریزی (هماتوم)
- ❑ اشکال در التیام برش ها
- ❑ التیام نامنظم جوشگاه ها مثل کشیدگی (کنتراکچر : جمع شدن یا به هم کشیده شدن بافت ها)
- ❑ باقیماندن نامنظمی یا غیرقرینگی
- ❑ خطرات بی هوشی
- ❑ حساسیت به چسب ، نخ بخیه ، فرآورده های خونی ، محصولات موضعی ، و داروهای تزریقی
- ❑ آسیب به عناصر عمقی تر (مثل اعصاب ، عروق خونی ، عضلات ، و ریه ها که ممکن است موقت یا دائمی باشند)
- ❑ احتمال نیاز به جراحی مجدد

دستورالعمل ها و آموزش مراقبت از خود بعد از عمل جراحی شکاف لب و کام

- ▶ رژیم غذایی را با نظر پزشک پس از مایعات ، نرم و سپس معمولی نمائید . رژیم غذایی باید سرشار از پروتئین و ویتامین ها باشد .
- ▶ قبل از تغذیه دست ها کاملاً شسته شود و از وسایل جداگانه جهت بیمار استفاده شود .
- ▶ هنگام تغذیه دقت شود مواد غذایی وارد مجرای تنفسی نگردد .
- ▶ استفاده از سرنگ ، یا قطره چکان هنگام تغذیه از بازگشت غذا به بینی و مجرای تنفسی جلوگیری می کند ، سرنگ یا قطره چکان را از کنار دهان وارد کنید و به آرامی کودک را تغذیه نمائید .

دستورالعمل ها و آموزش مراقبت از خود بعد از عمل جراحی شکاف لب و کام

- ▶ غذا را در وعده های زیاد (۵-۶ بار در روز) میل نمائید دقت نمائید قبل از اینکه کودک کاملاً گرسنه شود به وی غذا بدهید .
- ▶ بعضی مواد غذائی مثل آجیل ، سوهان ، گز ، کنجد و ... ، مواد غذائی رشته ای (ماکارانی) در محل عمل گیر کرده و ایجاد مشکل می نماید .
- ▶ در وضعیت نشسته و به آرامی تغذیه نمائید بعد شستشوی دهان انجام شود .
- ▶ غذاهای اسیدی و ترش و پر از ادویه های مختلف دهان و بینی را تحریک می کند .

دستورالعمل ها و آموزش مراقبت از خود بعد از عمل جراحی شکاف لب و کام

- ▶ از دادن قهوه ، چای ، کاکائو همراه و بعد از غذا خودداری نمائید .
- ▶ محل عمل فاقد حس است و بیمار درد را از بردن قاشق ، مواد غذایی سخت (بیسکویت - سیب زمینی سرخ کرده) حس نمی کند و احتمال آسیب رسانیدن به کام وجود دارد .
- ▶ روش تغذیه صحیح ، رژیمهای غذایی و نحوه تغذیه را دقیقا یاد بگیرید
یک رژیم غذایی پر پروتئین همراه آبمیوه فراوان توصیه می شود . (عصاره گوشت ، تخم مرغ ، لبنیات ، حبوبات ، انواع آبمیوه)
- ▶ غذاهای سرشار از آهن ، موثر در کم خونی شامل : جگر ، تخم مرغ ، گوشت ، حبوبات ، اسفناج پخته و ... می باشد .

دستور العمل ها و آموزش مراقبت از خود بعد از عمل جراحی شکاف لب و کام

- ▶ در صورت دستور پزشک مبنی بر بستن آتل دست در کودکان توجه نمائید در تمام مدت شبانه روز آتل آرنج باید بسته باشد فقط در مواقع حمام کردن و ورزش می توان آتل ها را باز نمود با نظارت دقیق مادر .
- ▶ جهت جبران کمبود وزن و کم خونی ، حتما به متخصص کودکان و در بزرگسالان داخلی و تغذیه مراجعه نمائید .
- ▶ با دستور پزشک از مسکن جهت کنترل درد و آرامش بیمار استفاده کنید .
- ▶ بروز عفونت در محل ممکن است باعث باز شدن بخیه ناحیه عمل گردد که در اثر عدم شستشو کامل و دقیق دهان و تغذیه نامناسب بوجود می آید .

دستورالعمل ها و آموزش مراقبت از خود بعد از عمل جراحی شکاف لب و کام

- ▶ بعد از هر بار تغذیه با سرنگ 50 cc یا 20 cc روی بخیه ها را با سرم شستشو یا نرمال سالین تمیز نمائید تا جائیکه هیچ مواد غذایی روی بخیه ها و محل عمل نماند .
- ▶ داروهای تجویز شده را طبق دستور پزشک و سر وقت مصرف نمائید .
- ▶ اگر یک دوز دارو را فراموش کردید به محض اینکه یادتان آمد داروهای فراموش شده را مصرف نمائید مگر اینکه کمتر از ۲ ساعت به مصرف دوز بعدی مانده باشد .
- ▶ مراجعه به کلینیک اورتودنسی جهت مشاوره و ادامه درمان .

دستورالعمل ها و آموزش مراقبت از خود بعد از عمل جراحی شکاف لب و کام

- ▶ در صورت نیاز به پروتز باید مرتب استفاده شود و با رشد کودک اندازه آن تعویض گردد در غیر اینصورت صدای تو دماغی کودکان از روی عادت باقی خواهد ماند.
- ▶ در صورت افزایش درجه حرارت بیش از $37/8$ بی قراری ، قرمزی با ترشح از محل یا اطراف بخیه ها به کلینیک مراجعه نمایید .

گرداورنده: مجید اکبری
خسته نباشید